15/01/2020

Κύπρος: 70 χρόνια από το δημοψήφισμα του 1950

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Εβδομήντα χρόνια συμπληρώνονται σήμερα, από την διεξαγωγή του ιστορικού Ενωτικού Δημοψηφίσματος του 1950, όταν το 95,7% του κυπριακού ελληνισμού τάχθηκε υπέρ της Ένωσης με την Ελλάδα.

Αναντίρρητα το δημοψήφισμα της 15ης Ιανουαρίου, αποτέλεσε την προσταγή για την έναρξη του Εθνικοαπελευθερωτικού Αγώνα της ΕΟΚΑ που ακολούθησε πέντε χρόνια αργότερα.

Σύσσωμος ο κυπριακός ελληνισμός, ψήφισε στο ενωτικό δημοψήφισμα με εξαίρεση κάποιες περιπτώσεις δημοσίων υπαλλήλων, όπως κοινοταρχών, δασκάλων και αστυνομικών που υπό το καθεστώς των απειλών του αποικιοκρατικού ζυγού, φοβήθηκε να υπογράψει.

Η ιδέα του δημοψηφίσματος εκπήγασε από τη σκέψη του καθηγητή της Νομικής Δημητρίου Βεζανή.

Σύμφωνα με μαρτυρία του Σάββα Λοιζίδη ο Δημήτρης Βεζανής και ο κ. Λοιζίδης συγκαταλέγονται στον κατάλογο των Ελλήνων που μαζί με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο και τον Γεώργιο Γρίβα Διγενή, είχαν αποφασίσει την έναρξη του αγώνα και έδωσαν τον όρκο στο σπίτι του καθηγητή Γεράσιμου Κονιδάρη στην Αθήνα.

Στο δικηγορικό γραφείο του Λοϊζίδου στην Ομήρου επισκέφθηκε ο Μακάριος. Ο Μακάριος ενστερνίστηκε την εισήγηση Βεζανή για το δημοψήφισμα. Ως πρόεδρος του γραφείου Εθναρχίας, ο μετέπειτα Αρχιεπίσκοπος Κύπρου, έθεσε το θέμα στην ιεραρχία της εθναρχούσας εκκλησίας που αποτελούσαν ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος ο Β, ένας φλογερός αγωνιστής και οι Μητροπολίτες Κυρηνείας Κυπριανός, Πάφου Κλεόπας και ο Χωρεπίσκοπος Σαλαμίνας Γεννάδιος.

Η Εκκλησία πήρε την απόφαση, οι ιεράρχες τέθηκαν επικεφαλής για την προκήρυξη, διεξαγωγή και οργάνωση του δημοψηφίσματος.
Η προπαρασκευή μπήκε στο τελικό στάδιο και ο κυπριακός ελληνισμός ενώθηκε, άσχετα με πολιτικές απόψεις. Ο κύβος ερρίφθη και δεξιοί και αριστεροί έδωσαν το παρόν και το δημοψήφισμα προκηρύχθηκε για την εβδομάδα 15-22 Ιανουαρίου 1950.

Ο τίτλος προς υπογραφή ήταν «αξιούμε την Ένωσιν της Κύπρου με την Ελλάδα»

ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ

15-22 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1950

ΑΞΙΟΥΜΕΝ

ΤΗΝ ΕΝΩΣΙΝ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Πόλις ἢ χωρίον ..... ἐνορία .....

Λόξεων ἀριθμ.	Ὄνομα καὶ ἐπώνυμον
	† ὁ Κύριλλος Μαυράκης
	† ὁ Σαμψὼν Γιωάννης
	† Ἱερομόναχος Ἀρσένιος Ἀρχιμανδρίτης
	† Παπᾶ Σαλώμη Ἱερέως Μιχαὴλ Ἰωάννου
	Θεοδόσιος Χατζηγιάννης Θεοδούλου,
	Ἀρχιδιάκονος Σωφρόνιος Παπαδόπουλος
	Θεόδουλος Χαμπίνης Ἱερομάρτυς
	Λένια Γ. Πιερίδου Μιχαὴλ Φωτίου Ἀγαπίου
	Θεοχαρὴς Θεμιστοκλέους
	Γεώργιος Α. Δημητριάδης

Το ΑΚΕΛ

Άξια αναφοράς είναι η στάση που κράτησε η αριστερά στην Κύπρο, απέναντι στο δημοψήφισμα. Το εκφραστικό όργανο του ΑΚΕΛ, ο «Νέος Δημοκράτης», υπό τον τίτλο «Χαίρε ω χαίρε ελευθερία» και υπέρτιτλο «μαύρο στον ιμπεριαλισμό – άσπρο στην εθνική μας αποκατάσταση», καλούσε τα μέλη του να συμπορευθούν με την απόφαση της Εθναρχίας για το δημοψήφισμα».

Πάντως μεταξύ της αριστεράς και της Εθναρχίας υπήρξαν προστριβές ως προς την πατρότητα της ιδέας του δημοψηφίσματος, αφού παρόμοια πρόταση (σ.σ. για δημοψήφισμα)είχε γίνει στο παρελθόν και από το ΑΚΕΛ, ωστόσο τελικά αυτό έγινε με τους όρους που ήθελε η Εκκλησία.

Ειδικότερα η απόφαση του ΑΚΕΛ ήταν το απότοκο της νέας πολιτικής που εκπόνησε το κόμμα ένα χρόνο νωρίτερα, όταν άλλαξε τη θέση του από τη διακηρυγμένη πολιτική για Αυτοκυβέρνηση-Ένωση που είχε μέχρι τότε.

Το ΑΚΕΛ ουσιαστικά ζητούσε την διεξαγωγή δημοψηφίσματος υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών με σκοπό την καταγραφή της βούλησης του κυπριακού ελληνισμού.

Δεν είναι τυχαίο ότι στο πρωτοσέλιδο του ο «Νέος Δημοκράτης», αναφέρεται στο γεγονός ότι η Εθναρχία, έδωσε οδηγίες στους ιερείς να μην συμμετέχουν σε εκδηλώσεις υπέρ του δημοψηφίσματος που διεξήγαγε η αριστερά.

«Πατριώτες παπάδες», αναφέρει ο Νέος Δημοκράτης», στάθηκαν δέκα κεφάλια πιο ψηλά από όλους τους μακαριότατους σε σεβασμιότατους τους θεοφιλεστάτους και τους πανοσιολογιότατους. Ο εκκλησιαστικός επίτροπος του Αγίου Θεοδώρου και ο παπάς της Μιας Μηλιάς δήλωσαν πως οι επίσημες οδηγίες της Εθναρχίας είναι να μην καλούν κοινές συσκέψεις και ούτε να πηγαίνουν στις συγκεντρώσεις των αριστερών. Ωστόσο αυτοί πήγαν».

Οι Τουρκοκύπριοι
Ένας από τα μυθεύματα που κατά καιρούς αναπαράγονται αναφορικά με το Ενωτικό Δημοψήφισμα, είναι ότι οι Τουρκοκύπριοι κατά εκατοντάδες συμμετείχαν και ψήφισαν υπέρ της Ενώσεως.

Σύμφωνα με τις επίσημες καταγραφές στους τόμους του δημοψηφίσματος, ο αριθμός των Τουρκοκυπρίων που ψήφισαν υπέρ της Ένωσης δεν ξεπερνούν τους είκοσι.

Αντιθέτως, η είδηση της διεξαγωγής του δημοψηφίσματος κινητοποίησε τους Τουρκοκύπριους της νήσου που με εκδηλώσεις διαμαρτυρίας αλλά και με

διαβήματα στο εξωτερικό, προσπάθησαν να αποτρέψουν τους σχεδιασμούς της Εθναρχίας.

Χαρακτηριστικό της στάσης των Τούρκων αλλά και του τρόπου που οι Ελληνοκύπριοι έβλεπαν τους μουσουλμάνους, είναι το δημοσίευμα της εφημερίδας «Εφημερίς» της 14ης Ιανουαρίου 1950 που ακολουθεί.

«Μερικές κατευθυνόμενες ανθενωτικές εκδηλώσεις των λίγων Τούρκων της ελληνικής αυτής νήσου τις οποίες με χριστιανικής μακροθυμία αντιπαρήλθε η Εθναρχία και ο ελληνικός λαός κατά την πανσέληνο σειριά του έξαλλου όχλου της ΄Αγκύρας, έκαναν φαίνεται και τους ίδιους να πιστέψουν, ότι δύνανται να έχουν οιανδήποτε γνώμη, είτε ως Τούρκοι της Κύπρου, είτε ως Τούρκοι της Μικράς Ασίας, δια την μόνην λύση του κυπριακού ζητήματός μας.

Παρόλες τις προσπάθειες του Κεμάλ Ατατούρκ, η ασθένεια του εφενδισμού παραμένει αθεράπευτη και επιδεινώθηκε στην Κύπρο τον τελευταίο καιρό.

Οι εντός φεσιού εγκέφαλοι, αποφάσισαν να αποστείλουν τριμελή αντιπροσωπεία στην Άγκυρα και την Κωνσταντινούπολη για να καταγγείλουν τους Ρωμιούς του ελληνικού τούτου τόπου και να μεταδώσουν στους εκεί αγάδες, την ταραχή για το επερχόμενο αποτέλεσμα.

Ματαίως διέδωσαν ότι πρόκειται να υποβάλουν παράπονα, δήθεν για παραμέλησή του τουρκικού στοιχείου εκ μέρους της αγγλικής κυβερνήσεως. Τοιαύτην την αντίφασίν και το κοράνιο απαγορεύει. Διότι οι ίδιοι εφέντηδες ετελλάλιζαν προ μηνός ακόμη εις τα συλλαλητήρια τους, τα μυθώδη αγαθά του βρετανικού αποικιακού παραδείσου. Άλλωστε γιατί λησμονούν ότι η μειονότητα του 18% του πληθυσμού της Κύπρου που είναι κατέχουν περίπου το 40% των κυβερνητικών θέσεων. Δεν έχουν λοιπόν δίκαιον να παραπονούνται οι «φίλοι».

Αλλά η τουρκική αντιπροσωπεία δεν θα παραλείψει ως λέγεται να παρακινήσει μερικά αυθόρμητα συλλαλητήρια εναντίον της Ενώσεως και της Ελλάδος. Καλόν και τούτο. Επαναλαμβάνεται τόσον συχνά η λέξεις «φίλοι», λες όσακις γίνεται λόγος για τις σχέσεις μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων ώστε κινδυνεύουμε να το πιστέψουμε. Οι «φίλοι» Τούρκοι μας υπενθυμίζουν εκάστοτε την πραγματικότητα. Ας μη ταράττονται όμως. Η Ένωσις της Κύπρου μετά της Ελλάδος εγγίζει. Ας μη σκέπτονται πως θα αποτρέψουν το βέβαιο τούτο γεγονός. Διότι, ούτε και οι ομαίμονες των της Κρήτης επέτυχαν ανάλογο, όταν υπέστη η ώρα της λυτρώσεώς και εκείνης της ελληνικής μεγαλονήσου.

Ας σκεφθούν μόνο, ότι η αδήριτος ανάγκη επιβάλλει να ζήσουν εις τον ελληνικό τούτον τόπο ο οποίος μέχρι τούδε τους φιλοξενεί κατά τρόπον μη θίγονται το

γηγενές ελληνικός στοιχείο. Εκείνο δηλαδή που κάνουν και οι 100 χιλιάδες Τούρκοι της Δυτικής Θράκης. (...)

Αυτά ας έχουν υπόψη τους οι εξημμένοι εγκέφαλοι των απογόνων, μιας σκοτεινής εποχής της ανθρωπότητάς. Κι ας μη λησμονούν, ότι παρήλθε προ πολλού η εποχή εκείνη. Βρισκόμαστε στον αιώνα της ατομικής ενέργειας . Και ο εφενδισμός αποτελεί οικτρό αναχρονισμό.

Οι δημόσιοι υπάλληλοι
Δεν αποτελεί μυστικό, ότι η πλειονότητα των Ελληνοκυπρίων που δεν υπέγραψαν στο ενωτικό δημοψήφισμα, ήτα δημόσιοι υπάλληλοι, κοινοτάρχες, αστυνομικοί ή δάσκαλοι που υπό τον φόβο να χάσουν τη δουλειά τους, δεν υπέγραψαν.

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του κοινοτάρχη του Καλού Χωριού. «Κύπρος Νικολαΐδης ονομάζεται», γράφει η «Εφημερίς» και συνεχίζει: «Και είναι μουκτάρης εις το Καλόν Χωριόν Λεύκας. Μουκτάρης δια τον οποίον ασφαλώς θα είναι περιφροντίς ο ξένος κυρίαρχος δια τον τρόπον της ανταμοιβής του. Διότι δεν είναι τυχαίος μουκτάρης ο Κύπρος. Μουκτάραι υπάρχουν εκατοντάδες. Και είναι από αυτούς και εκείνοι οι οποίοι υπεράνω της πατρίδος έθεσαν το προσωρινό προσωπικό συμφέρον, το οποίο ενόμισαν ότι θα επηρεασθή, εάν ψηφίσουν υπέρ της Ενώσεως. Και δεν εψήφισαν. Αλλά ο μοουκτάρης Κύπρος υπέρβαλε πάντας τούτους. Διότι βασιλικότερος αυτός του βασιλέως, δεν αρκέσθη να μη ψηφίσει απλώς, αλλά και αντέδρασε με όλη την ασθενή δύναμη του κατά του δημοψηφίσματος. Και εις ζήλο του επενέβη και εμπόδισε να γίνει ομιλία περί του δημοψηφίσματος, εις καφενείο του το οποίον έχει ενοικιασμένο εις άλλον.

Και έγινε αυτή εις καφενείο Τούρκου ο οποίος ήταν πρόθυμος να παραχωρήσει. Και μη ικανοποιηθείς με τους άλλους αυτούς ο μουκτάρης Κύπρος εργάσθηκε και την Κυριακή με όλες τις ασθενείς δυνάμεις του κατά του δημοψηφίσματος. Εύγε! Η Κύπρος έχει και έναν Κύπρον. Η Ελλάς θα καταγράψει ασφαλώς εις τας σελίδας κάποιου βιβλίου το όνομα του».

Η θέση της Ελλάδας

Η Εθναρχία συνέστησε πρεσβεία η οποία επισκέφθηκε την Αθήνα και συνάντησε τον Έλληνα Πρωθυπουργό. Στη συνάντηση με τον Έλληνα πρωθυπουργό έγινε ξεκάθαρο ότι η επίσημη Αθήνα δεν επιθυμούσε τη συγκεκριμένη στιγμή να συγκρουστεί με το Λονδίνο. Χαρακτηριστική της όλης προσέγγισης του θέματος από την ελληνική κυβέρνηση ήταν η δήλωση του αντιπροέδρου Γεωργίου Παπανδρέου:

«Η Ελλάς αναπνέει σήμερον με δύο πνεύμονας, τον μεν αγγλικόν, τον δε

αμερικανικόν. Δεν ημπορεί, λόγω του Κυπριακού, να διακινδυνεύσει από ασφυξίαν».

Πηγή: reporter.com.cy